

SKRB ZA OKOLJE

# VARUHI KORALNEGA GREBENA

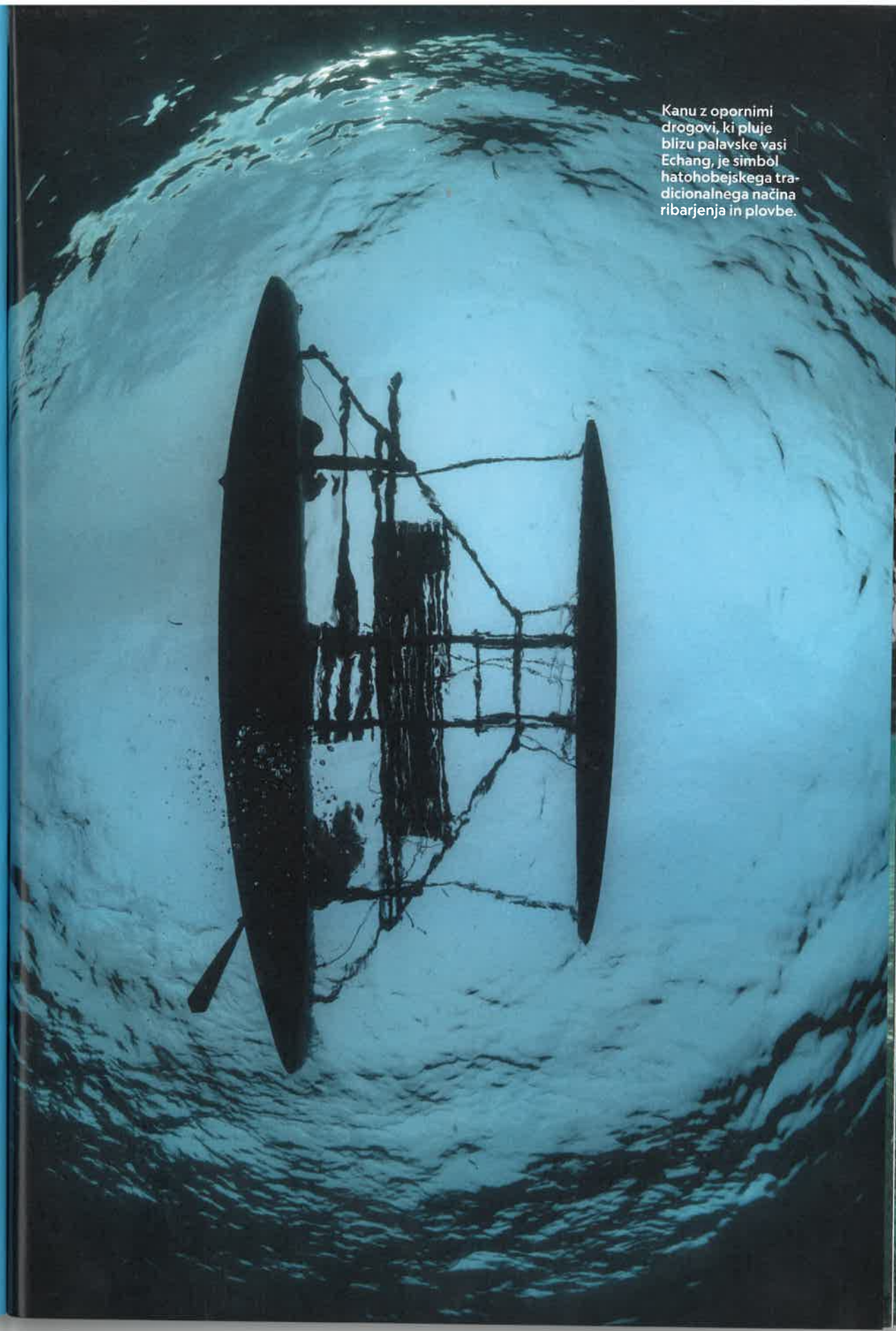


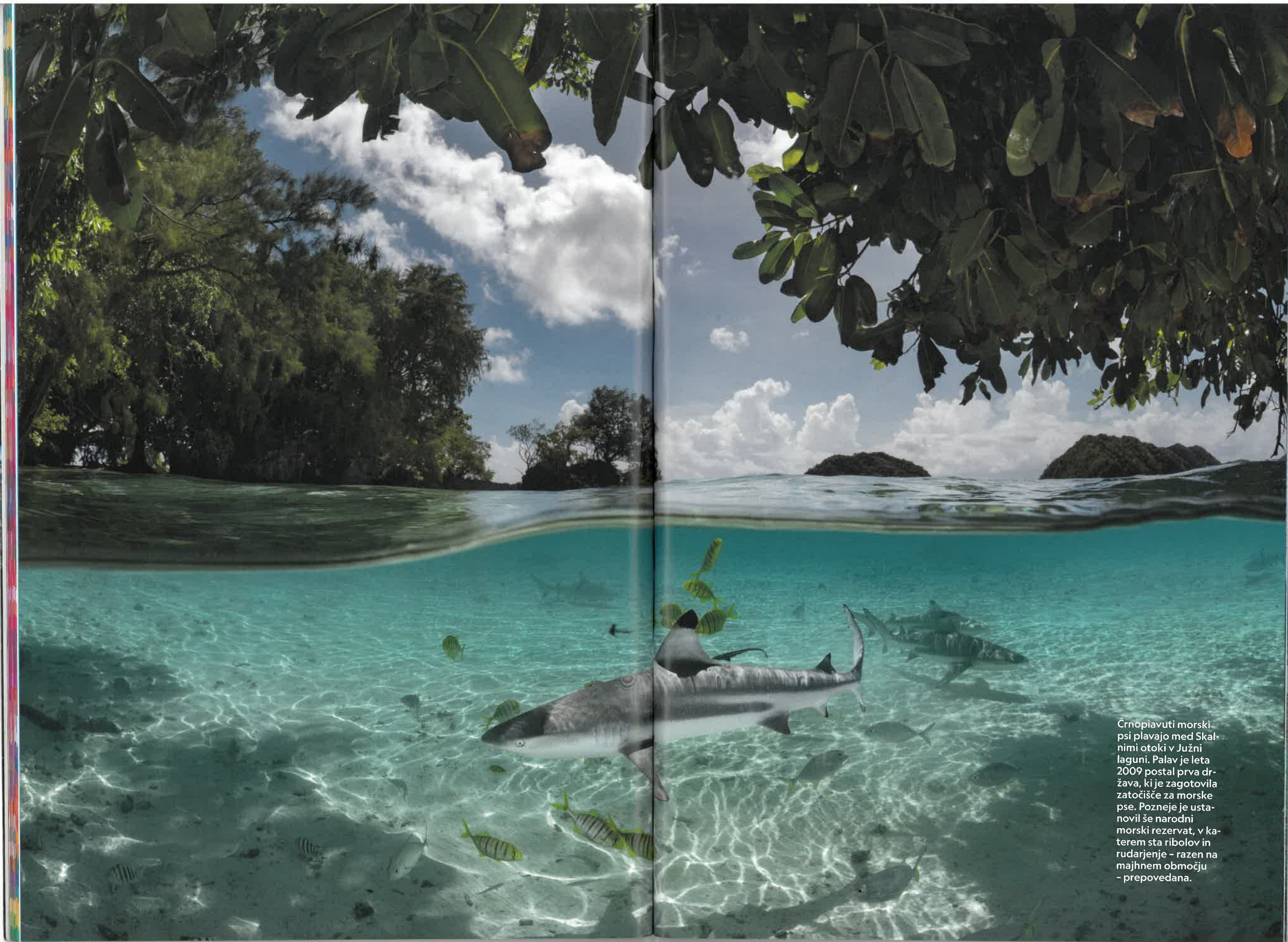
Otoška skupnost Hatohobejev  
skrbno varuje atol, da bo ostal  
zdrav za prihodnje rodove.

BESEDILO:  
GLEB RAYGORODETSKY

FOTOGRAFIJE:  
KILIII YÜYAN

Kanu z opornimi  
drogovi, ki pluje  
blizu palavske vasi  
Echang, je simbol  
hatohobejskega tra-  
dicionalnega načina  
ribarjenja in plovbe.





Črnoplavuti morski psi plavajo med Skalnimi otoki v Južni laguni. Palav je leta 2009 postal prva država, ki je zagotovila zatočišče za morske pse. Pozneje je ustanovil še narodni morski rezervat, v katerem sta ribolov in rudarjenje - razen na majhnem območju - prepovedana.

# N

■ **NEKEGA JASNEGA DECEMBRSKEGA JUTRA LETA 2020** so na jugozahodnem robu otočja Palav čuvaji, sodelavci programa za upravljanje naravnih virov atola Helen, začeli delovni dan. Ko so pospravljali okrog čuvajske postaje in pregledovali podvodne puške, ki naj bi jih uporabili pri popoldanskem ribolovu, so zaslišali motor in kmalu opazili neznano plovilo. To je lahko pomenilo samo težave. Če bi h koralnemu grebenu Hotsarihie, kakor atolu Helen pravijo Hatohobeji, tradicionalni varuhi tega območja, plulo prijavljeno plovilo, bi bili o tem obveščeni.

“Bližajoči se čoln je bil poln različnega blaga,” se spominja Petra Tkel, naravovarstvena nadzornica ali čuvajka, kakor si pravijo izvajalci programa (njena mama je doma z otoka Hatohobei, ki leži 65 kilometrov zahodno od koralnega grebena). Bil je eden iz majhne flote šestih motornih čolnov, ki so prihajali s kitajske ladje s krivolovci. Lovili so brizgače, ki v Hongkongu dosegajo ceno do 1800 dolarjev za kilogram.

Leta 2020 so na Hotsarihieju, zavarovanem atolu v jugozahodnem Palavu, čuvaji Tony Chayam (levo), Petra Tkel (v sredini) in Hercules Emilio zavrnil podkupnino kitajskih krivolovcev v vrednosti 50.000 dolarjev in jih pomagali prijeti.

Ko se je eden od čolnov približal otoku Helen, peščeni sipini na severnem robu koralnega grebena, so čuvaji krivolovcem s kretnjami nakazali, naj se vrnejo k ladji in počakajo nadaljnja navodila. “Strah me je bilo,” je pripovedovala čuvajka Petra Tkel. “To je bilo moje prvo srečanje s krivolovci.” Neopazno se je oddaljila in po satelitskem telefonu poklicala vodjo programa v največje palavsko mesto Koror. Ta je takoj poslala pomoč, toda patroljna ladja za 580 kilometrov dolgo pot čez odprto morje potrebuje nekaj dni. Čuvaji, ki se zaradi lastne varnosti nikoli ne smejo vkrcati na tuje plovilo, so morali krivolovce zadrževati.

Ti so se pozneje vrnili z rižem, pivom in 20.000 dolarji gotovine ter obljubljali, da bodo prinesli še 30.000 dolarjev. Če bi si čuvaji razdelili podkupnino, bi vsak dobil znesek svoje letne plače. Krivolovci so računali, da bo to dovolj. Toda Hercules Emilio, višji okoljevarstveni nadzornik, je denar brez pomišljanja zavrnil. “Konec koncev nam je jasno, da to službo opravljamo za svoje ljudi, za prihodnje

■ Pripravo tega in štirih drugih prispevkov o varuhih okolja je denarno podprlo nepridobitno društvo National Geographic Society, ki si prizadeva za ohranitev virov na planetu.



## VAROVANJE PALAVA

Prebivalci te tihooceanske otoške države, 22.000 jih je, varstvo okolja postavljajo na prvo mesto. Palavski zakon o narodnem morskem rezervatu, ki je v veljavi od leta 2020, prepoveduje ves ribolov v 80 odstotkih palavskega morja.

izključno gospodarsko območje

200 morskih milj od obale; meja pristojnosti obalne države v primeru trgovinskih sporov

meja palavskega morskega rezervata

prepoved izkoriščanja naravnih virov, popolna zaščita

lokalne vode

izvzeta območja, ki jih lahko koristijo Palavčani

koralni greben

Število ur ribolova, 2020–2023

manj več

100 km

MEDNARODNE VODE

ZDRUŽENE DRŽAVE MIKRONEZIJE

**Skupno patroliranje**  
Maloštevilna palavska morska policija z nekaj čolni in ob pomoči ameriške obalne straže varuje skoraj 600.000 km<sup>2</sup> morja.

Filipinsko morje

FILIPINI

MINDANAO

PALAVSKO OBMOČJE KOMERCIJALNEGA RIBOLOVA

lokalne vode:

Babeldaob (Babelthuap)

Ngerulmud

Koror

Chelbacheb (Skalnati otoki)

Beliliou (Peleliu)

PALAV

PALAVSKI NARODNI MORSKI REZERVAT

477.148

kvadratnih kilometrov popolnoma zavarovano območje

o. Sonsorol

Pulo Anna

Merir

MEDNARODNE VODE

T I H I O O C E A N

otočje Talaud

otok Helen

Hotsarihie (koralni greben Helen)

Hatohobei (Tobi)

**Odročni koralni greben**

Na Hotsarihieju (atolu Helen) je ena sama čuvajska postaja. Naloga čuvajev je, da odkrivajo nezakonite ribiške ladje, ki pogosto priplujejo s Filipinov in iz Indonezije.

Moluško morje

Morotai

Halmahera

otočje Ayu

Waigeo

I N D O N E Z I J A

Halmahersko morje

Bacan

Obi

NOVA Gvineja

Biak

rodove," je povedal. Odraščal je na otoku Hatohobei, ki mu pravijo tudi Tobi.

Kitajski krivolovci so usmerili ladjo skozi kanal v zavetje atolove lagune in poslali potapljače v globine, kjer so nadaljevali plenjenje. Še naprej so ponujali denar in blago, toda čuvaji so ostali neomajni.

Tretji dan je iz Kororja – ob podpori ameriške obalne straže v zraku in na morju – končno prispela patroljna ladja, onemogočila prehod skozi kanal in kitajsko ladjo zaprla v laguno. Policisti so se vkrcali nanjo, 28-člansko posadko so pridržali, zasegli gotovino, motorne čolne, ribiško opremo in 225 kilogramov nezakonito ulovljenih brizgačev.

"Zelo sem ponosna na naše čuvaje," se je v videoposnetku na incident odzvala vodja programa Rosania Victor. "Požrtvovalno so dežurali na odročni postaji daleč od svojih družin. Z izkušnjami in primerno taktiko, ki so se je naučili med urjenjem, so pogumno prestregli ladjo s krivolovci. Zavezani so poštenosti in se niso pustili podkupiti."

Program za upravljanje naravnih virov atola Helen so začeli izvajati pred več kot 20 leti. Za varovanje koralnega grebena od vsega začetka skrbijo Hatohobeji. To je dokaz naravovarstvenih prizadevanj po vsem Palavu, enem najbolj zavarovanih in biotsko raznovrstnih območij v svetovnih oceanih.

■ **HOTSARIHIE POMENI** 'greben orjaških školjk' in je ime dobil po mehkužcih iz rodu *Tridacna*. Nekdaj jih je bilo na pretek in so bili po ustnem izročilu tako veliki, da so potapljači zlahka zlezli vanje. V atolovi laguni, kanalu in na prostranih površinah grebena najdemo neverjetno številne vrste trdih in mehkih koral, ki ustvarjajo podvodni

"Konec koncev nam je jasno, da to službo opravljamo za svoje ljudi, za prihodnje rodove."


HERCULES EMILIO,  
VIŠJI OKOLJEVARSTVENI NADZORNIK

življenjski prostor za morske polže, brizgače in velike grebenske ribe, kot je napoleonka. Na otoku odlagajo jajca orjaške črepahe in gnezdi na tisoče morskih ptic.

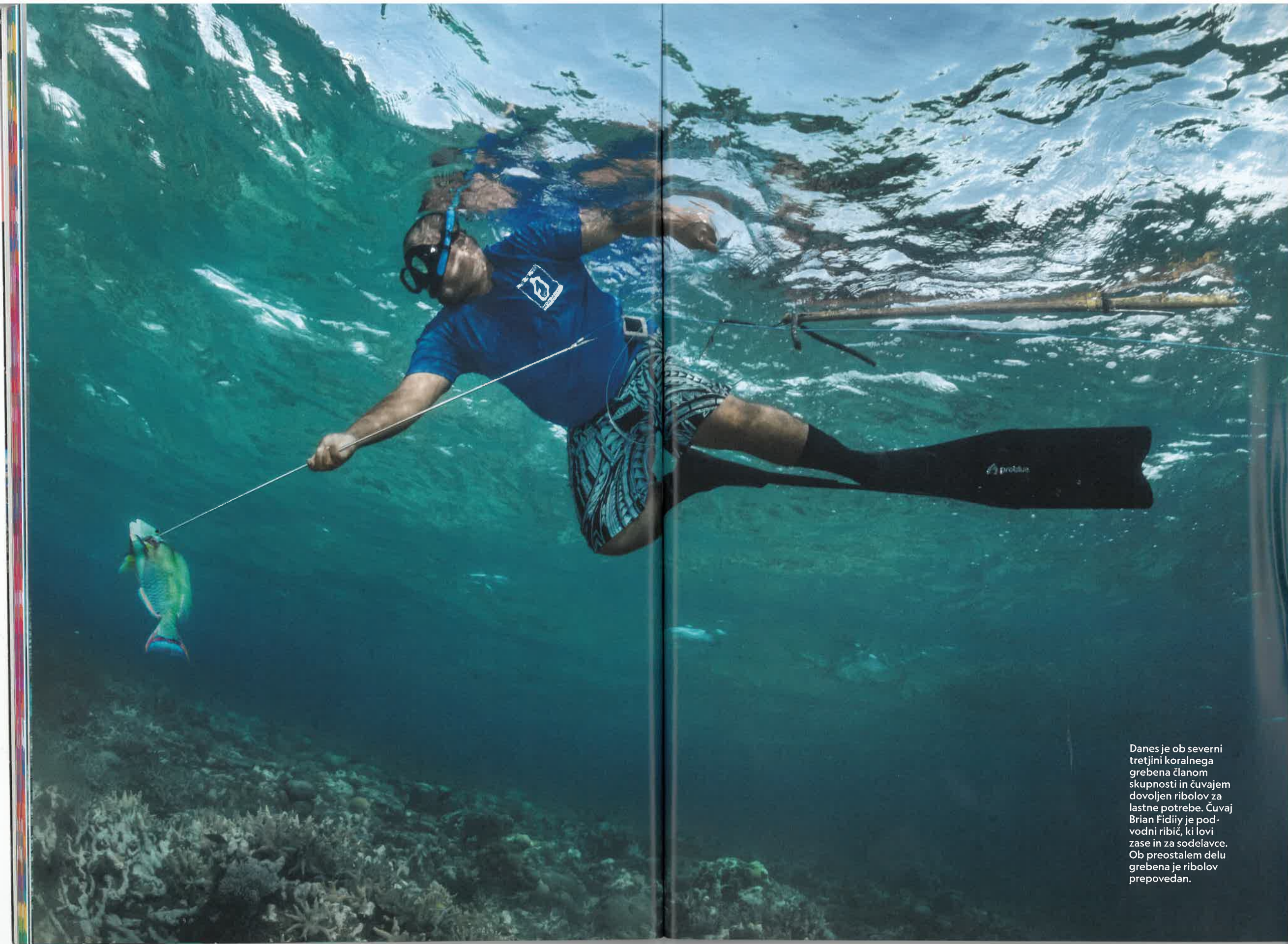
Hatohobeji so v tesni povezanosti z zemljo in morjem ustvarili trajno zakladnico znanja, postopkov in običajev, znanih kot *moumou*. Vanjo sodijo metode kmetovanja, ribolovne tehnike in pomorske tradicije, ki so prvotnim hatohobejskim morjeplovcem omogočile, da so premagali precejšnje razdalje od otokov na robu mikronezijske zvezne države Yap. Hatohobei pomeni 'okrepiti magijo in najti', kar spominja na to, da so predniki Hatohobejev prepluli 1300 kilometrov dolgo pot, preden so se naselili na otoku.

Pripadniki prvih generacij Hatohobejev so sredi otoka zasnovali velik nasad močvirskega tara in si tako zagotovili vir hrane, ki jo uživajo še danes. Razvili so vrsto ribolovnih tehnik: ribolov z baklo in ročno mrežo, lov na morske pse z zategovanjem vrvi okrog škrg, ribolov pod plavajočimi hlodi, ribolov z zmajem, trnkarjenje iz plovečega čolna. Čeprav se veliko teh tehnik ne uporablja več, hatohobejska skupnost to znanje ohranja v svojem izročilu še po dveh stoletjih, v katerih je pogosto doživljala pretrese.

Palav sestavlja 340 otokov, otočkov in atolov. Od konca 19. stoletja so si ga po vrsti lastile in ga izkoriščale Španija, Nemčija, Japonska in ZDA. Po drugi svetovni vojni je bil skoraj pol stoletja pod skrbništvom ZDA. Neodvisnost je pridobil leta 1994. Po sporazumu z ZDA prejema gospodarsko pomoč in uporablja ameriško zvezno pošto, meteorološke in letalske storitve.

An aerial photograph of a tropical atoll. The image shows a vast expanse of shallow, turquoise water with intricate patterns of coral reefs and sandbars. In the center, a small, narrow island is visible, characterized by a thin strip of white sand beach and a dense line of green vegetation. The sky is filled with large, white, fluffy clouds, and the overall lighting suggests a bright, sunny day. The image is presented as a two-page spread, with a vertical crease down the middle.

Edini ljudje na otoku Helen, ozki peščeni sipini na severnem robu atola, so čuvaji, ki varujejo prosto živeče vrste. Hotsarihie je v skupni lasti prebivalcev sosednjega otoka Hatohobei.



Danes je ob severni tretjini koralnega grebena članom skupnosti in čuvajem dovoljen ribolov za lastne potrebe. Čuvaj Brian Fidii je podvodni ribič, ki lovi zase in za sodelavce. Ob preostalem delu grebena je ribolov prepovedan.

Palavčani lahko živijo, delajo in študirajo v ZDA brez vizuma, v zameno pa je vojaška obramba države v pristojnosti ZDA.

Tuji oblastniki, epidemije, viharji, erozija in izkoriščanje naravnih virov so sčasoma prisilili večino Hatohobejev, da so se z rodnega otoka odselili na Koror in še dlje. Od približno 200 Palavčanov hatohobejskega rodu jih samo še 30 ostaja na otoku vse leto. Večina jih živi v oddaljeni skupnosti Echang, ustanovljeni pod nemško oblastjo na začetku 20. stoletja na območju zvezne države Koror. Hatohobei in Hotsarihie sta še vedno družbena in kulturna temelja skupnosti in ta še naprej skrbi zanj.

V 90. letih 20. stoletja so koralni greben pohlepno plenili indonezijski in filipinski ribiči, ki so z dinamitom, cianidom in velikimi mrežami lovili brizgače, morske polže, orjaške školjke, morske pse, zobčaste ostrige in želve.

Hatohobejska skupnost se je ob pomoči dveh ameriških znanstvenikov obrnila na prebivalce drugih tiho-oceanskih otokov z vprašanjem, kako se spoprijemajo s čezmernim ribolovom. Najprej pa je morala dobiti odgovor na vprašanje, kdo je lastnik koralnega grebena. Leta 1999 je pripravila več javnih zborovanj, ki so se jih udeležili člani vseh hatohobejskih družin. Potem ko so preverili in potrdili družinsko in klansko ustno izročilo, se je skupnost strinjala, da je koralni greben skupna last Hatohobejev. "Starešina je na zborovanju vprašal vsakega družinskega poglavarja: 'Kaj meniš?' In vsi so se strinjali," je pojasnil Hatohobej Wayne Andrew, višji direktor programa za Mikronezijo pri nepridobitni naravovarstveni organizaciji OneReef. "Hočemo, da je atol Helen zavarovan."

Ravnali so drugače kot pri lastništvu hatohobejskih zemljišč, ki temelji na pripadnosti klanu, se prenaša po materini liniji in je pogosto predmet sporov. Inovativna razglasitev skupnega lastništva je preprečila, da bi se v prihodnosti prepirali, in omogočila, da koralni greben upravljajo v korist vseh Hatohobejev. "Skupnost nismo samo ljudje," je povedal Andrew. "Skupnost je kraj, naš koralni greben. Spoštovanje vsega tega je zelo pomembno."

Leta 2000 je skupina Hatohobejev, drugih Palavčanov in članov mednarodnih organizacij zagotovila sredstva iz državnih in zasebnih virov, ki so omogočila začetek izvajanja programa za upravljanje naravnih virov atola Helen. Naslednje leto je zvezna država Ha-

tohobei sprejela zakon, s katerim je koralni greben razglasila za zavarovano območje. Ribolov in nabiranje morskih organizmov sta bila prva štiri leta prepovedana. Ko si je koralni greben opomogel, so na približno 30 odstotkih območja atola dovolili trajnostni ribolov. "Kadar je rib na pretek, se skupnost lahko oskrbuje s presežkom," je pojasnil Thomas Patris, nekdanji guverner zvezne države Hatohobei, ki je imel ključno vlogo pri ustanavljanju rezervata.

Sčasoma so s sredstvi programa zgradili stalno čuvajsko postajo, za okoljevarstvene nadzornike izurili in zaposlili Hatohobeje in druge Palavčane ter razvili celovit načrt upravljanja, ki temelji na izsledkih znanstvenih raziskav in tradicionalnem vedenju. Preprečevanje krivolova ni edina naloga čuvajev, pozorni so tudi na želve in druga prosto živeča bitja, ki omogočajo, da se atol obnavlja in ostaja zdrav.

Patris se je spominjal obiskov atola v zgodnjem otroštvu: "Zvečer, ob oseki, ko so se ptice vračale z lova, so letale tako nizko, da so vznemirjale orjaške školjke. Te so zato zapirale lupine in izbrizgavale vodo." Leta pozneje je tja pripeljal svoje otroke, da bi videli to zanimivost, a zaman. Toda zdaj "se naravni viri spet obnavljajo," je dejal. "Hočemo, da tako tudi ostane."

■ **TRADICIONALNO GOSPODARJENJE** pomeni uporabo znanja, ki so ga pridobile generacije hatohobejskih prednikov v prizadevanju, da bi kar najbolje izkoriščale omejene vire. "Vedeli so, kdaj je pravi čas za ribolov," je pojasnil Andrew. "Kadar je bila sezona dobra, so odpluli na odprto morje in lovili pelagične ribe, na primer delfinke, tune, poletaše in iglice. Če je bila sezona slaba in morje razburkano, so v bližini grebena izmenično lovili

različne vrste in to jim je omogočalo preživetje."

Hatohobeji "uporabljajo svoje tradicionalno ekološko znanje skrajno premišljeno," se je strinjal Stuart Sandin, morski biolog na Kalifornijski univerzi v San Diegu. V okviru raziskovalne pobude Scrippsovega inštituta za oceanografijo, osredotočene na zdravje koralnih grebenov tropskega Tihega oceana, je vodil več odprav na Hotsarihie. Opozoril je, da na tem območju najdemo močne populacije grbavih papig in orjaških kirenj, "ki jih v pretirano izkoriščanih sistemih sploh ni". Po njegovem mnenju je prav tako neverjetno, kako hitro korale ponovno zrastejo. Fotografije, ki jih je njegova skupina posnela med odpravami, kažejo, da so korale na grebenu po večji motnji, na primer velikem valu ali pojavu beljenja, "noro hitro" spet zrastle. To je "še ena od značilnosti vseh dobro upravljanjih sistemov," je povedal.

Program za upravljanje naravnih virov atola Helen so na začetku denarno omogočali predvsem zunanji viri, zdaj ga v glavnem podpira palavski Sklad za omrežje zavarovanih območij. Ta neodvisna nepridobitna organizacija je skrbnica sredstev, zbranih s tako imenovano zeleno pristojbino, ki jo država zaračuna vsakemu obiskovalcu iz tujine. To omogoča polno zaposlitev osmih čuvajev, ki se izmenjujejo na Hotsarihieju na tri do šest mesecev.

Palavske naravovarstvene ukrepe je dopolnil zakon o ustanovitvi narodnega morskega rezervata, ki je začel veljati leta 2020. Rezervat je eno največjih zavarovanih morskih območij na svetu. Pred siromašenjem naravnih virov, tudi z rudarjenjem in ribolovom, je zavarovanih 80 odstotkov palavskega morja in več kakor 477.000 kvadratnih kilometrov

**"Skupnost nismo samo ljudje. Skupnost je kraj, naš koralni greben. Spoštovanje vsega tega je zelo pomembno."**

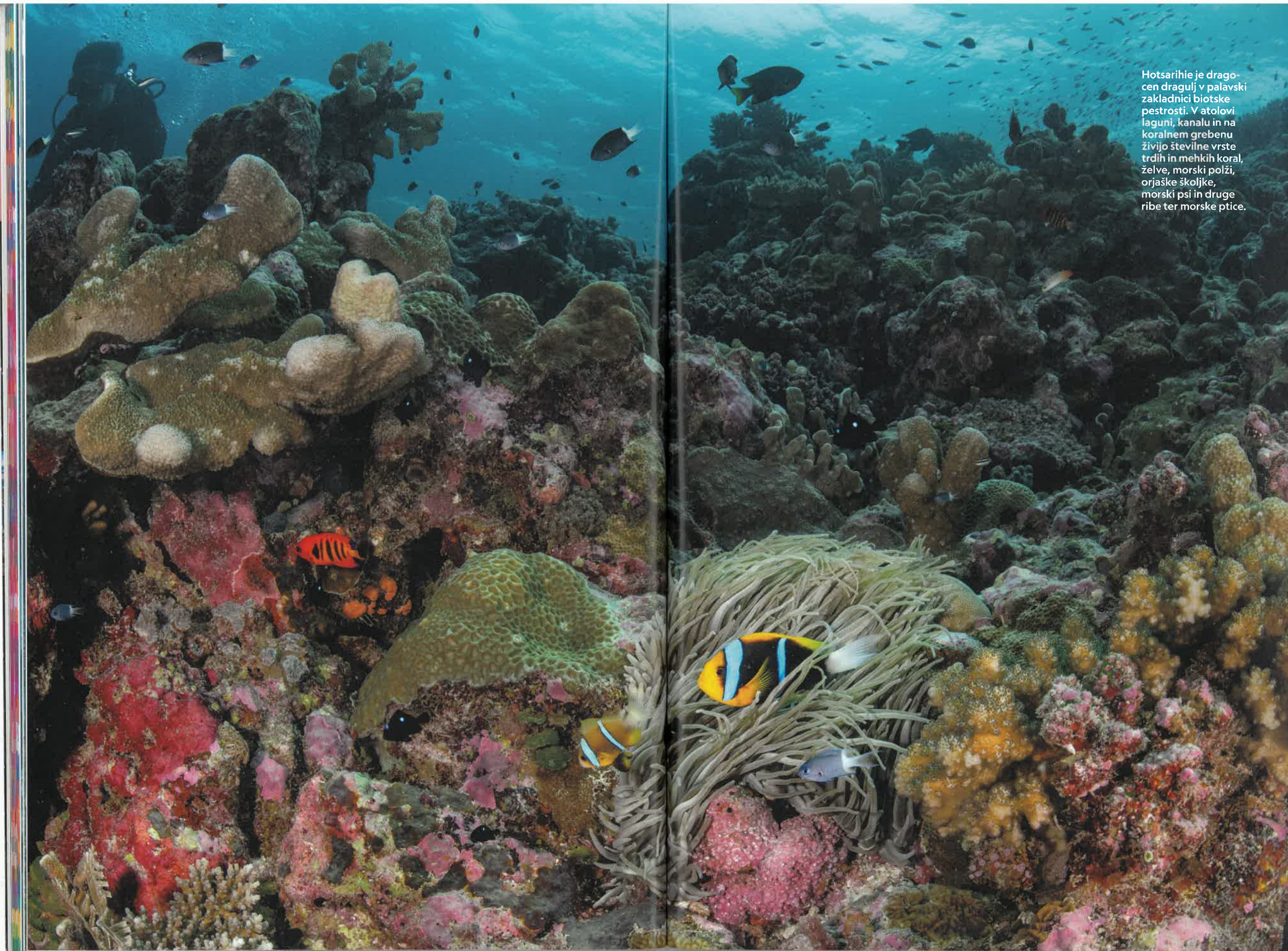
WAYNE ANDREW,  
DIREKTOR PROGRAMA ZA MIKRONEZIJU  
PRI ORGANIZACIJI ONEREEF

zahodnega dela Tihega oceana. Palavsko morje se ponaša z največjo biotsko pestrostjo v vsej Mikroneziji. V njem živi na stotine vrst trdih koral, mehkih koral in spužev, več kakor 1300 vrst grebenskih rib, velike populacije tunov, mečaric, morskih psov in skatov. Sklad in rezervat sta zavezana istim načelom, ki izhajajo iz palavske tradicionalne prakse, imenovane *bul*. Ta temelji na omejevanju ribolova na nekaterih območjih koralnega grebena in v nekaterih obdobjih leta, z njo pa so omogočali regeneracijo.

Sedanji palavski predsednik ob pomoči okoljskih organizacij s sedežem v ZDA preverja možnosti, da bi spremenili meje rezervata in s tem povečali prihodke od komercialnega ribolova. To je delno odziv na gospodarsko škodo, ki jo je povzročila pandemija covid-19. Nobenega dvoma ni, je pojasnil Andrew, da bi povečanje obsega komercialnega ribolova škodilo raznolikosti morskih organizmov. Toda Hotsarihie bi kljub spremenjenim mejam narodnega rezervata vse-kakor ohranil status zavarovanega območja in Andrew zatrjuje, da bodo Hatohobeji še naprej skrbeli zanj.

Od incidenta s kitajskimi krivolovci je minilo že nekaj let, čuvajska postaja na samotnem atolu pa tudi zdaj nikoli ne sameva. Tujih prestopnikov medtem ni bilo več, če pa bi se na obzorju pojavilo kaj sumljivega, bi čuvaji takoj ukrepali.

"Pri tej službi mi je všeč to, da pomagam skupnosti," je povedala čuvajka Petra Tkel. "Tudi če se mi bo ponudila priložnost za drugo službo, bom še naprej skrbela za svoj otok." □



Hotsarihie je dragocen dragulj v palavski zakladnici biotske pestrosti. V atolovi laguni, kanalu in na koralnem grebenu živijo številne vrste trdih in mehkih koral, želve, morski polži, orjaške školjke, morski psi in druge ribe ter morske ptice.